

lationem pœnarum permittit mala, et non vult speciali beneficio omnia mala detinere, quia id omnino extraordinarium foret, et extra communem cursum rerum defectibilem.

LI. Delectari ergo de pœnis hominum quatenus sunt afflictivæ, et propter hoc velle mala permittere, ut homines crucientur, feritas, et crudelitas est. Delectari autem de ordine, et pulchritudine justitiæ, et propter hanc permittere mala in natura defectibili, et quæ juxta cursum suæ defectibilitatis, et contingentis exigit quandoque talem permissionem, carere vero omni malo est omnino indebitum, et extraordinaria gratia, hoc omnino pertinet ad summam æquitatem supremi gubernatoris sic disponentis omnium naturas juxta suum connaturalem cursum, et excludentis aliquos a gratia omnino indebita, ut ordo justitiæ servetur. Si autem Deus propter servandam justitiam vellet mala aliqua permittere contra cursum ordinarium naturæ mutabilis vel contingentis, posset argumentum habere apparentiam: sed velle relinquere naturam cursui ordinario, et nolle omnibus gratiam ita extraordinariam facere, quod nullus defectus punibilis permittatur, sed ordo justitiæ suum locum habeat in universo, hoc nullius est crudelitatis, sed summæ providentiæ. Nec tamen hoc pertinet ad creatam providentiam, quia princeps humanus non gubernat omnem collectionem entium, et rerum universitatem, ut unicuique suum locum assignet; et sic non pertinet ad ipsum intendere bonum justitiæ, nisi supposito malo, quod per justitiam vindicandum est, non vero intendere ordinem universi, ut ex hoc permittantur mala, quia sic congruit naturæ contingentis, quia ad ipsum non spectat naturas disponere, sed sup-

ponere; et sic non committitur ipsi permittere mala secundum quod exigit contingentia, et mutabilitas creaturæ liberæ, sed solum si fiant mala, punire per justitiam, licet non omnia punire debeat, et ob hoc dicitur aliqua permittere non puniendo. Ad justitiam vero Dei pertinet aliqua mala permittere juxta dispositionem naturæ mutabilis, et contingentis; et sic potest ex altiori fine disponi hujusmodi permissio, et non solum supponi. Videantur quæ disputatione præcedenti diximus de pœnitentia, et humilitate propter quam potest a Deo permitti peccatum.

LII. Ad secundam replicam dicitur Deum non velle prius supplicium aut damnationem, quam prævideat culpas. Illa autem prima exclusio a regno non est supplicium, sed solum denegatio beneficii, quod si concederetur, nullum locum haberet justitia punitiva, nec defectus punibiles darentur. Si enim omnes eligerentur ad gloriam, vel omnibus concederetur gratia cum perseverantia, omnes salvarentur; et sic nullus defectus æternaliter puniendus relinqueretur. Quare oportet non omnes eligi efficaciter, sed aliquos excludi ab illa electione, vel a gratia (quod etiam maximum malum est) ut maneant personæ aliquæ habiles ad ostensionem justitiæ. Itaque, ut optime Cajetanus advertit in calce commentarii hujus articuli quinti in hac quæstione xxiii, reprobatio dicitur duos actus, scilicet punire quoad ultimum effectum, et denegare misericordiam quoad primum. Et ratione istius primi actus reprobatio etiam pertinet ad gratuita: denegat enim rem indebitam. Materia autem utriusque actus eadem est, scilicet gloria æterna, aut ultima perseverantia vel data, vel negata: si enim Deus non denegaret misericordiam, quæ

est electio gratuita ad gloriam, non posset habere locum punitio, et justitia. Et sic denegatio electionis quoad aliquos est necessaria conditio ut possit exerceri justitia. Deus ergo in illa prima exclusione non respicit illam ut malum, et damnatum est creaturæ, sed præcise respicit constituere creaturam in statu, et capacitate sui cursus ordinarii, non dando illi tale beneficium quod excludit ab illa omnem miseriam, et defectum, et ad hoc est necesse ut non eligat illam ad gloriam. Quare illa exclusio non est directe executio denegationis gloriæ: hæc enim solum fit propter peccata, sed est denegatio electionis ad gloriam, seu non obligatio Dei, aut non appositio cordis ad dandam gloriam, quæ non electio, et non obligatio Dei est conditio requisita, ut istud subjectum fit capax cadendi in defectus punibiles, et recompensabiles per justitiam, quia si esset electus ad gloriam, non esset in statu habendi istos defectus æternos. Denegatio ergo illius beneficii, non eligendi ad gloriam, et relinquendi homines in statu habendi defectus, et punibilitatem, non est supplicium, sed solum conditio requisita ut maneant in ordine, et cursu deficienti, eadem autem denegatio ut damnificativa, et privativa assecutionis gloriæ in executione, infertur a Deo ex justitia, et per modum punitiois; et sic supponit peccatum, sicut intentio dandi gloriam ex meritis in executione, pro intentione habenda non habet pro motivo merita, pro executione vero supponit illa, et ex illis datur a Deo secundum formam justitiæ, ita multo magis intentio denegandi illud beneficium indebitum quod constitueret hominem exemptum a peccato æterno, et punibilitate, non supponit demerita, nec datur per modum supplicii, sed est volita a Deo ut quid necessario

requisitum ut homo relinquatur in statu punibili; executio autem ejus in creatura est ex demeritis, et secundum justitiam punitivam, supponitque peccatum. Et hoc ideo, quia in unum coincidunt id cujus assecutio est finis ultimus, et cujus denegatio requiritur essentialiter ut homo sit in statu defectibili, et punibili.

LIII. Ad tertiam replicam dicitur voluntatem divinam salvandi omnes non contrariari voluntati reprobandi, seu non eligendi aliquos etiam ante prævisa demerita, ut motiva, nec sinceritatem divinam obnubilare, magis autem ostendere infinitæ illius viscera pietatis, et altissimam incomprehensibilemque providentiam, quia attendendo ipsam hominum, intellectualiumque creaturarum naturam, et perfectionem, quæ respicit pro fine ultimo Dei visionem, omnes ad hunc finem ordinavit, et eis illum voluit, considerando id quod naturæ intellectualis est, et quod bonitatis divinæ, et ordinationis eorum ad suum finem. At vero considerando alias circumstantias, scilicet eorum mutabilitatem, defectibilitatem, contingentiam, et quod indebitum est, quod gratia sua consummata ab omni malo eripiens, omnibus passim detur, nec id cursus ordinarius creaturarum exigit, locum dedit justitiæ, nec tantam gratiam voluit omnibus facere, sed aliquos ab ea excludere, quia naturæ, et cursui rerum debitum non est; sicut rex, aut judex omnibus sibi subjectis vult benefacere in quantum sui sunt sed in quantum deficientes, peccatores, aut ingrati vult eos punire, nec istæ duæ voluntates insincerae sunt. Quod ergo in rege creato respicit illas duas rationes hominis, et peccatoris, in Deo supremo conditore respicit non solum hominem peccatorem de facto, sed peccabi-

lem, et defectibilem, ut non velit omnibus dare talem gratiam, quæ defectum, et peccatum punibile impediatur, quia sufficit non esse debet beneficium ut negetur.

LIV. Nec propterea verificatur quod Deus creat hominem ut puniat, vel ut pereat, sed hominem in quantum hominem creat, ut fruatur se, et ad vitam æternam tendat ut ad finem, nec enim finis creandi hominem est supplicium, vel exclusio a vita æterna, sed finis ad quem omnes ordinantur ex se est beatitudo. Cæterum hunc finem ad quem omnes Deus ordinavit, et propter quem omnes finxit, non voluit ut omnes de facto assequerentur: considerando enim hominem, ut defectibilem, mutabilem, et contingentiam subjectum, non voluit universaliter beneficio illo donare, quo ab omnibus miseris, et defectibus tandem eximeretur, quæ est gloria, sed eam aliquibus denegare, ut juxta ordinarium cursum etiam locum daret justitiæ. Unde ut recte dicit S. Prosper responsione XI ad objectiones Vincentianas: « Deus non prædestinavit homines ad peccata, neque ad malignitates, et casus ruentium, neque ad hoc illos excitavit aut impulit, sed prædestinavit judicium suum quo unicuique retributurus est prout gessit. » Ut autem prædestinaret seu decerneret hoc judicium, non negat S. Prosper, sed supponit denegasse Deum prius beneficium gloriæ illis hominibus, et exinde permisisse mala, seu peccata, non ad illa impulsisse. Quomodo autem etiam in his reprobis verificetur petitio illa orationis Dominicæ; *Fiat voluntas tua*, cum ipsi pro voluntate Dei efficaci non possint petere, quia sic peterent suam reprobationem, pro voluntate autem antecedenti frustra peterent, quia hæc nunquam implenda est, nec per orationes eorum. Respondeo,

in communi petere omnes ut fiant voluntas Dei, id est, id quod ad majorem ejus gloriam juxta divinæ suæ sapientiæ dispositionem pertinet; in singulari autem petere ut fiat voluntas Dei ad sanctificationem, et glorificationem nostram, quia hæc est voluntas Dei sanctificatio nostra, et quia nescimus an nobis per orationes nostras danda sit, semper id petendum est; nec enim oratio nostra regulatur penes id quod in re efficaciter evenit quod nescimus, sed per id, ad quod Deus jubet nos tendere, et quod præcipit facere.

LV. Ad primam confirmationem respondetur, quod in re non alio titulo exequenda est exclusio a gloria, nisi per viam damnationis: illa autem exclusio in intentione non est titulus denegandi gloriam, sed est appositio conditionis ex parte finis, quæ si non poneretur, nunquam posset postea in re executioni punitio mandari: si enim semel esset electus ad gloriam, non posset postea puniri rejectione a gloria executive, sicut si non supponatur finis intentus et volitus, non potest executive esse assecutus, sic si non supponatur relictus et non volitus, non potest executive esse negatus. Et in illa prima intentione efficaciter debet esse exclusus via intentionis, quia in re illa exclusio exequenda est, sed titulo punitionis, qui pertinet ad executionem. In prima autem intentione finis, vel remotio illius non attenditur titulus intendendi, quia ad intendendum non datur titulus, sed bonitas finis movet, et pro illo rejicitur, aut eligitur persona; ad exequendum autem datur titulus ex parte personæ, cui res datur, sicut in meritis ad gloriam dicimus. Et sic in prima electione ad finem, vel rejectione Deus procedit ex mera sua voluntate, et ex motivo bonitatis, et ostensionis justitiæ, ut postea in executione titulus

meritorum consequatur, vel demeritorum permittatur. Et sic illa prima intentio est efficax in suo ordine, id est, per viam intentionis, et finis, nec ut in illo ordine sit efficax requiritur quod ibi præcedat titulus, et modus, quo in re ponendum est, sed sufficit quod ex illo originetur modus, et media, quibus postea in re exequendum est, et sic est efficax originative in intentione, complete, et realiter autem postea in executione.

LVI. Ad secundam confirmationem respondetur, quod sicut diximus disputatione præcedenti agentes de penitentia, an sit effectus prædestinationis, licet ad exercendam justitiam requiratur peccatum ut materia debiti puniendi, sicut ad penitentiam requiritur ut materia destruenda peccatum, tamen Deus intendens justitiam, et penitentiam non tenetur velle peccatum, sed solum permittere, quia peccatum non est ponibile in re per volitionem Dei, sed per permissionem, et suspensionem concursus, seu denegationem gratiæ. Unde solum tenetur velle permissionem, seu non dare gratiam. Præsertim, quia in his quæ habent pro materia vel conditione requisita aliquod malum, nunquam intenduntur absolute, sed cum aliqua connotatione, seu conditione, v. g. volo justitiam pro malis vindicandis, non absolute volo justitiam. Unde quia est volita non absolute sed pro his malis; qui vult justitiam non tenetur velle omnia, quæ ad illam conducunt, sed sufficit non apponere impedimenta majorum, id est, gratiam, et expectare quod ab aliis fiant, quia non est de genere eorum quæ absolute sunt volita, et ut sibi bona, sed pro his scilicet malis, si fuerint. Non tamen tenetur aliquis velle justitiam præsupponendo quod mala jam existant, et antecedant, sed

sufficit quod consequenter existitura prævideantur ex permissione Dei, et defectu creaturæ a quo derivantur. Vide quæ citato loco diximus de penitentia, eadem enim ratio hic currit.

ARTICULUS III.

Qui sint effectus reprobationis?

I. De tribus generibus rerum potest esse difficultas, an pertineant ad effectus reprobationis, scilicet de malis pœnæ, tam quæ irrogantur in alia vita, ubi est certa damnatio, quam quæ irrogantur in hac vita, et ad illam damnationem conducunt, ut mors reprobi in statu peccati, amissio usus rationis, negatio sufficientis auxilii, aut occasionum conducentium ad conversionem, et similia. Aliud genus est malorum culpæ, in quo genere ponuntur omnia quæ pertinent ad permissionem Dei, qua labitur quis in peccatum. Tertium genus est bonorum temporalium sive pertineant ad ipsam substantiam prædestinati, sive ad aliqua ejus accidentia, sive intrinseca, sive extrinseca; quia in omnibus his potest aliquid accidere, quod pertineat, saltem materialiter, vel ad culpam reprobi, vel ad pœnam. Unde formaliter loquendo quidquid pertinet ad effectum reprobationis, vel est permissio culpæ, vel illatio pœnæ, et damnationis: ad hæc enim duo capita omnes istos effectus reduxit S. Thomas in præsentibus articulo tertio.

II. Supponit hæc difficultas quid nomine effectus reprobationis intelligamus, vel quid requiratur, ut aliquid sit effectus reprobationis. Hoc enim tamquam regula debet accipi, qua utamur ad dignoscendum quidnam sit reprobationis effectus. Licet autem juxta diversa